

.....
XIXст.), коли у вступі вказано, що історична регіоналістика започаткована в другій половині XIX – на початку XX ст.

Сьогодні активний розвиток історичної регіоналістики ставить нові завдання не тільки перед вченими, але й перед красзнавцями. Проблема не лише в умілому застосуванні методології, розробці нових і удосконаленні старих методик досліджень, а й в осмисленні набутого досвіду, чому слугує рецензована монографія, яка є значним внеском в поділлезнавство та історичну науку загалом. Також книга буде корисною для вивчення історії рідного краю у вищій та загальноосвітній школах.

П.С. Григорчук, Ю.А. Зінько

**РОМАНЮК І.М. УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО У 50-ТІ – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 60-Х РР. XX СТ.
- ВІННИЦЯ: КНИГА – ВЕГА, 2005.-256 С.**

Нещодавно науковий доробок доцента кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського І.М. Романюка поповнився завдяки виходу в світ монографії, присвяченої дослідженню проблем українського села у 50-ті – першій половині 60-рр. XX століття.

Наукова проблема, до якої звертається І.М.Романюк, є досить актуальною для сьогодення, оскільки перед українським суспільством, як і раніше, гостро стоїть селянське питання.

Розпочати варто з відзначення ґрунтовної пошукової роботи автора, яким опрацьована вичерпна джерельна та наукова база, яка забезпечила комплексний підхід до розв'язання дослідницьких завдань. Ним використано та творчо переосмислено науковий доробок радянської історичної аграрної школи, ретельно опрацьовані роботи сучасних українських дослідників, а також праці істориків діаспори. В роботі залучено значний блок документальних і статистичних матеріалів. Належну репрезентативність фактологічного матеріалу забезпечили документи центральних архівів України.

Безперечна заслуга автора полягає в тому, що він упевнено почувається у світі статистичного матеріалу, який вміло використовує в книзі. Оригінальною й логічною є форма викладу міркувань автора, зокрема в тій його частині, де необхідно робити синтетичні висновки та узагальнення.

Перший розділ рецензованої книги присвячений взаємовідносинам держави і колгоспно-радгоспної системи. Аналізуючи стан життя селянства в колгоспах означеного періоду, автор доводить, що його головним економічним підсумком стала аграрна політика сталінського керівництва, яка базувалася на економічному і позаекономічному примусі, на ігноруванні основних економічних реформ і цілеспрямованому постійному викачуванні матеріальних ресурсів із сільського господарства.

Звертаючись до, здавалося б, вичерпно дослідженої проблеми радгоспів у системі виробничих відносин, автор застосовує сучасні методологічні підходи до її переосмислення.

Окремий сюжетний блок відведено соціальним аспектам реорганізації МТС. Чільне місце в дослідженні відведено позаекономічній залежності селян від колгоспів. Як зазначає автор абсолютно ненормальною була домінуюча довгі роки система утримання робочої сили в колгоспах методом невидачі паспортів колгоспникам.

Основне завдання задеклароване автором у другому розділі монографії полягало в аналізі процесів, пов'язаних із проведенням державної політики укрупнення колгоспів, втілення ідеї агроміст в українському селі та його наслідків, розглянуто питання запровадження та здійснення на практиці теорії “перспективних” і “неперспективних” сіл, з'ясовано роль і місце малих сільських поселень в історії радянської держави. У розділі відзначається, що одним із найбільш серйозних підсумків державної політики укрупнення колгоспів було посилення тенденції відчуження селянства від землі.

У третьому розділі І.М. Романюк аналізує становище навчально-матеріальної бази сільських шкіл, рівень загальної середньої освіти, головні напрямки діяльності сільської школи і проблеми забезпечення загальної середньої освіти, а також пошуки нових форм навчання на селі. Негативні прояви в економіці у досліджуваній період впливали на розвиток освіти, в якій як в дзеркалі відобразилась політика, мораль, спосіб життя суспільства.

У четвертому розділі подана характеристика сільських закладів культури та розвитку мережі їх діяльності, вплив на село масової культури. У розділі з'ясовується становище і функції

бібліотечної системи, аналізуються кризові явища в системі сільського кіно, а також стан медичного обслуговування на селі.

Важливим для розуміння логіки автора при викладі концептуальних положень дослідження є розділ, присвячений впливу релігії і церкви на життя українського селянства у досліджуваний період. У монографії розглянуто ставлення держави до релігійності сільського населення, розглядається повсякденне життя різних релігійних течій, та антирелігійна діяльність партійних і радянських органів на селі.

Отже, дане монографічне дослідження, враховуючи його оригінальність та новаторський підхід у висвітленні широкого масиву фактичного матеріалу, є помітним явищем у вітчизняній історіографії проблем села й сільського господарства.

Вважаємо, що монографічне дослідження І.М. Романюка викличе інтерес у науковців, та широкого загалу читачів, які цікавляться актуальними проблемами вітчизняної аграрної історії українського повоєнного села доби хрущовської “відлиги”. Окремі положення і висновки дослідження можуть бути також враховані при виробленні основних засад сучасної аграрної політики Української держави.

А.Д.Ткаченко

РЕГІОНАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ УКРАЇНИ. – К., 2006. – 336 С.

Президентські вибори 2004р. та пов’язані з ними події, що отримали назву «помаранчевої революції», засвідчили існування певних специфічних рис, особливостей, притаманних ментальності жителів окремих регіонів України.

Вдалу спробу визначити ці особливості та вказати на їх причини зробили автори рецензованої праці, виданої Українським незалежним центром політичних досліджень. Силами експертів, науковців, які проживають у відповідних областях, Кримській автономії та Києві було проаналізовано питання регіонального розвитку, зокрема: динаміка розвитку політичних партій та їхня участь у формуванні місцевих і регіональних органів влади; специфіка виборчих процесів в регіоні; наявність регіональних лідерів та їх роль в розвитку регіону; стан економічного розвитку; забезпеченість населення соціальними послугами; рівень і динаміка безробіття; наявність та ефективність соціальних програм; діяльність засобів масової інформації регіону; розвиток третього сектора та становлення принципів громадянського суспільства в регіоні; стан забезпечення потреб національних меншин.

У книзі також подано коротку історичну довідку про формування кожного регіону, відомості про розміри території, кількість населення тощо.

Редактор видання Ю.Тищенко у вступі викладає своє бачення регіональних проблем, що останнім часом набрали популярності в українському суспільстві.

Існування різниці між українськими регіонами, насамперед у сферах економіки та політики, визнано на державному рівні. У 2001р. указом Президента України було затверджено концепцією державної регіональної політики, підготовлену урядом В.Ющенка.

Було поставлено мету „створення умов для динамічного, збалансованого, соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищення рівня життя населення, забезпечення додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина незалежно від місця проживання, а також поглиблення процесів ринкової трансформації на основі підвищення ефективності використання потенціалу регіонів, підвищення дієвості управлінських рішень, удосконалення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування”.

Проте, як відзначає Ю. Тищенко, з того часу, значного поступу в подоланні негативів у регіональній політиці не спостерігалось.

Торкаючись територіального устрою України, успадкованого від радянських часів, дослідниця вказує на твердження деяких експертів на штучність обласного поділу і необхідність його вдосконалення.

Старанно міфологізованим, на думку дослідниці, є твердження про начебто непереборні суперечності між „Сходом” і „Заходом” країни, що з часом призведуть до неминучого роз’єднання України. Уособлення протистояння прихильники цих поглядів вбачають у результатах голосування на виборах, що демонструє існування „червоного поясу”, проросійську орієнтацію на „Сході” та „Півдні” і орієнтацію „Заходу” на національно-демократичні сили. Авторка наголошує, що проблеми регіональної несхожості, питання міжрегіональних зв’язків та регіональної цілісності України мають